

Bilag.

STATENS STATISTISKE BUREAU.

København, den 30te November 1901.

I Anledning af, at Landstingets Udvalg angaaende Forslag til Lov om Adgang til at afløse Tiender i sin Beretning (jfr. Rigsdagsdagstidende 1899—1900, Tillæg B. Sp. 2121 ff.) havde udtalt Ønsket om at faa meddelt forskellige statistiske Oplysninger vedrørende Tiendeforholdene her i Landet, blev det ved Skrivelse fra Finansministeriet af 18de September f. A. paalagt Bureauet at træffe de fornødne Forberedelser hertil.

Under de herved foranledigede Overvejelser var det klart for Bureauet, at den paagældende Opgave frembød betydelige Vanskeligheder; fuldt paalidelige Oplysninger om den paagældende Afgift vilde det formentlig være umuligt at tilvejebringe, dels paa Grund af den hele Byrdes Ælde, Oprindelsesmaade, hyppige Udstykning i mindre Dele og disses Omsætning fra Haand til Haand samt dens Sammenblanding med forskellige andre Afgifter, dels paa Grund af de store Forskelligheder inden for samme Art af Tiende. Da Bureauet sidste Gang havde at gøre med en lignende Opgave, jfr. Rigsdagstidende 1874—75, Tillæg B. Sp. 729 ff., fremhævedes det ogsaa i de Tabellerne ledsagende Bemærkninger, at det ved Bearbejdelsen havde vist sig, at Materialet i flere Retninger var mangelfuldt, uagtet man dog den Gang havde nogen Hjælp i de Tiendefortegnelser, der forholdsvis nylig vare tilvejebragte i Henhold til Lov af 23de Januar 1862 om lettet Adgang til at erholde Tiendevederlagets Størrelse og Ydelsesmaade oplyst og berigtiget m. v.

I 1872 indsamledes Oplysningerne paa den Maade, at der udsendtes til Amtmændene Skemaer, paa hvilke der for hvert Sogn skulde paaføres Oplysninger om 1) Konge-, 2) Kirke- og 3) Præstetienden, og Skemaudfyldningen skulde navnlig finde Sted ved Hjælp af Amtstuerne og de kommunale Bestyrelser, foruden at det specielt var paalagt Jurisdiktionerne at fremskaffe Oplysninger om Konge- og Kirketiendens Værdi i Handel og Vandel i de sidste 24 Aar (jfr. Indenrigsministeriets Cirkulære af 26de Juni 1872).

Da Resultatet viste, at denne Maade at indsamle Oplysningerne paa var mindre formaalstjenlig, fandt Bureauet det rettest at betræde ny Baner, og efter at et Skema til Oplysningernes Tilvejebringelse var fremstillet — nærmest paa Grundlag af Skemaet fra 1872 —, anmodede man for Kongetiendens Vedkommende Landbrugsministeriet om gennem Cirkulære til Amtmændene ved Sogneraadenes Foranstaltning at foranledige de stillede Spørgsmaal besvarede, og et saadant Cirkulære udstedtes under 20de Marts d. A. For Kirketiendens Vedkommende blev efter Bureauets Anmodning et lignende Cirkulære — af samme Dato — udstedt af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet til Stiftsøvrighederne, der anmodedes om at foranledige Skemaerne udfyldte af Kirketiendeejerne eller deres befuldmægtigede. Paa Skemaerne var udtrykkelig forlangt Oplysning om Tiendejernens Navn og Adresse, for at Bureauet, eventuelt ved direkte Henvendelse, kunde skaffe sig supplerende Oplysninger.

Hvad endelig Præstetienden angaar, var det Bureauet bekendt, at der kort forinden til Belysning af Landsbypræsternes økonomiske Vilkaar af alle Landsbypræster var udfyldt et Skema, hvor der ogsaa var givet Oplysninger om Tiendeindtægterne; det paagældende Materiale var bearbejdet af Universitetets statistiske Laboratorium, som i sin derom udsendte Publikation udtalte, at „i det hele og store afvige disse Tal — for Tiendevederlagets Størrelse — ikke meget fra dem, som bleve fundne ved en af Statistisk Bureau i 1872 foretagen Undersøgelse“. Da Materialet stilledes til Bureauets Disposition, fandt man at burde akkviescere herved — for ikke atter at volde de paagældende Embedsmænd et stort Arbejde —